

УДК 811.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-1-35>

Тетяна КАРЛОВА,

orcid.org/0000-0001-6241-7774

кандидат філологічних наук,

завкафедри мовної підготовки та соціально-гуманітарних наук

Державного закладу «Луганський державний медичний університет»

(Рівне, Україна), *karlovate@gmail.com*

Оксана КРАВЧУК,

orcid.org/0000-0002-5170-9736

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мовної підготовки та соціально-гуманітарних наук

Державного закладу «Луганський державний медичний університет»

(Рівне, Україна), *kravoksana27@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Ключовим завданням вищої освіти є інтеграція України в міжнародну освітню систему, розвиток комунікації іноземних здобувачів вищої освіти в українському просторі з метою формування професійної українськомовної компетентності інокомунікантів. Стаття присвячена проблемі формування лексичної компетенції здобувачів-іноземців медичного профілю в процесі вивчення освітнього компонента „Українська мова як іноземна”. Розглянуто педагогічні умови підготовки іноземних здобувачів вищої освіти медичного профілю до активної комунікації українською мовою. Наголошено, що важливим складником українськомовної компетентності є лексична компетенція, без якої не є можливим ні усне, ні писемне мовлення іноземних здобувачів вищої освіти.

Автори зазначають, що вивчення освітнього компонента „Українська мова як іноземна” у закладах вищої освіти медичного профілю має наскрізний характер, що виявляється в опрацюванні різних розділів української мови; акцентують увагу на важливості вивчення для здобувачів-іноземців не тільки певної кількості слів, а й їх засвоєння в системних відношеннях, тобто в словосполученнях, реченнях, тексті. У статті здійснено огляд наукових досліджень з означеної проблеми, зроблено висновок, що формування лексичної компетенції здобувачів-іноземців медичного профілю відбуватиметься на високому рівні, якщо на практичному рівні забезпечувати їх знаннями української лексики та вміннями використовувати її для елементарного повсякденного спілкування. З'ясовано багатогранність поняття „лексична компетенція”.

Зазначено, що лексична компетенція формується на основі словникової роботи на кожному практичному занятті й запорукою її успішного формування є спільна робота викладача й здобувачів. Визначено етапи лексичної роботи з іноземними здобувачами на початковому періоді навчання. Наведено приклади вправ та завдань і обґрунтовано доцільність їх використання для успішного розвитку лексичної компетенції інокомунікантів.

Ключові слова: українська мова як іноземна, компетенція, лексична компетенція, здобувачі-іноземці медичного профілю, словникова робота.

Tetyana KARLOVA,

orcid.org/0000-0001-6241-7774

Candidate of Filological Sciences,

Associate Professor at the Department of Language Training and Social and Humanitarian Sciences

State Establishment „Luhansk State Medical University”

(Rivne, Ukraine), *karlovate@gmail.com*

Oksana KRAVCHUK,

orcid.org/0000-0002-5170-9736

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of Language Training and Social and Humanitarian Sciences

State Establishment „Luhansk State Medical University”

(Rivne, Ukraine), *kravoksana27@gmail.com*

FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS OF MEDICAL PROFILE

The key task of higher education is the integration of Ukraine into the international educational system, the development of communication of foreign applicants for higher education in the Ukrainian space in order to form a professional

Ukrainian-speaking competence of foreign communicants. The article is devoted to the problem of formation of lexical competence of foreign applicants of medical profile in the process of studying the educational component "Ukrainian as a foreign language". The pedagogical conditions of preparation of foreign applicants for higher medical education for active communication in the Ukrainian language are considered. It is emphasized that an important component of Ukrainian-language competence is lexical competence, without which neither oral nor written speech of foreign graduates is possible.

The authors note that the study of the educational component "Ukrainian as a foreign language" in higher education institutions of medical profile is pervasive, which is manifested in the development of various sections of the Ukrainian language; emphasize the importance of studying for foreign applicants not only a certain number of words, but also their assimilation in systemic relations, ie in phrases, sentences, text. The article reviews the research on this issue, concludes that the formation of lexical competence of foreign medical candidates will be at a high level, if at a practical level to provide them with knowledge of Ukrainian vocabulary and skills to use it for basic everyday communication. The versatility of the concept of "lexical competence" is clarified.

It is emphasized that lexical competence is formed on the basis of vocabulary work in each practical lesson and the key to its successful formation is the joint work of teachers and students. The stages of lexical work with foreign applicants at the initial period of study are determined. Examples of exercises and tasks are given and the expediency of their use for successful development of lexical competence of communicators is substantiated.

Key words: *Ukrainian language as a foreign language, competence, lexical competence, applicants-foreigners of medical profile, dictionary work.*

Постановка проблеми. Навчання української мови як іноземної у вищих медичних закладах освіти зумовлене інтеграцією України в освітній світовий простір, орієнтуванням на інтеркультурну освіту, адаптуванням вищої медичної освіти до європейських і світових освітніх норм і стандартів.

У державних документах України, а саме Державному стандарті вищої освіти, Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти, Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття), Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті, Концепції мовної підготовки іноземців у ЗВО України та Законах України „Про вищу освіту”, „Про освіту” визначено основні завдання вищої освіти, серед яких ключовими є інтеграція України в міжнародну освітню систему, розвиток комунікації іноземних здобувачів вищої освіти в українському просторі, модернізація освітньої галузі з метою формування професійної українськомовної компетентності здобувачів-іноземців медичного профілю.

Навчання української мови для іноземних здобувачів – це насамперед навчання правильного розуміння й використання лексики. Засвоєння лексики є необхідною передумовою для здійснення мовної й мовленнєвої діяльності.

Важливим складником українськомовної компетентності є лексична компетенція, без якої не є можливим ні усне, ні писемне мовлення іноземних здобувачів вищої освіти.

Аналіз досліджень. Проблемі вивчення української мови як іноземної присвячені здобутки вчених у різних галузях: комунікативної лінгвістики (Г. Браун, С. Вострова, М. Макаров, Ю. Прохоров, Л. Філіпс та ін.), прагматичної лінгвістики (Н. Арутюнова, Ф. Бацевич, М. Китайгородська, Ч. Морріс, Г. Почепцов та ін.), когнітивної лінгвістики

(А. Вежбицька, Т. А. ван Дейк, Ю. Караулов, О. Селіванова, І. Штерн та ін.).

Сучасні вітчизняні та зарубіжні лінгводидакти присвячують свої дослідження проблемі формування мовної картини світу, вивчення української мови як іноземної (О. Антонів, З. Бакум, Н. Захлопана, С. Караман, С. Костюк, І. Кочан, С. Ніколаєва, Г. Онкович, Л. Паламар, О. Палінська, Л. Субота, О. Туркевич, Н. Ушакова, М. Цуркан, Г. Швець, С. Шехавцова та ін.).

Дослідження в галузі психології також спрямовані на вивчення залежності якості засвоєння лексичного матеріалу від способу запам'ятовування в процесі мовленнєвої діяльності (В. Артемов, М. Жинкін, І. Зимня, С. Рубінштейн).

Незважаючи на те, що в методиці викладання української мови як іноземної висвітлено чимало аспектів формування комунікативної компетентності на різних етапах навчання, проблема розвитку лексичної компетенції здобувачів-іноземців не була об'єктом спеціального дослідження й не отримала належного теоретичного обґрунтування.

Мета статті: окреслити педагогічні умови підготовки іноземних здобувачів вищої освіти медичного профілю до активної комунікації українською мовою шляхом збагачення їхнього лексичного запасу.

Завдання статті: дослідити особливості лексичної компетенції здобувачів-іноземців, запропонувати приклади завдань для успішного розвитку їх лексичної компетенції.

Виклад основного матеріалу. Українська мова для іноземців є не тільки навчальним предметом, а й освітнім компонентом, який формує мовну особистість здобувачів-іноземців, є засобом усебічного розвитку впродовж життя та провідником майбутніх фахівців у їх становленні як професійних особистостей, тому його пізнавальна цінність

дуже висока, оскільки саме через мову осмислюються загальнолюдські цінності, виховується свідома особистість, відбувається її інтелектуальний і психічний розвиток. Як відомо, мова – це прогресивний педагог, який багато чого навчає.

Спілкування українською мовою, володіння її лексичним запасом є передумовою для здійснення активної мовної й мовленнєвої діяльності.

Вивчення освітнього компонента „Українська мова як іноземна” в закладах вищої освіти медичного профілю має наскрізний характер, що виявляється в опрацюванні різних розділів української мови: фонетики, графіки, орфоєпії, орфографії, морфології, синтаксису. Звертаємо увагу на те, що лексикологію як самостійний розділ мовознавчої науки здобувачі-іноземці не вивчають. Загалом навчання української мови як іноземної має здебільшого практичне спрямування, тому засвоєння лексикологічного матеріалу, формування лексичних умінь і навичок підпорядковані завданням мовленнєвого розвитку інокомунікантів.

Кожному здобувачеві-іноземцю необхідно засвоїти певний лексичний мінімум, тобто таку можливу кількість слів, яка дасть змогу практично користуватися мовою й спілкуватися в повсякденному житті. Важливим є не тільки вивчення певної кількості слів, а й їх засвоєння в системних відношеннях, тобто в словосполученнях, реченнях, текстах, оскільки відпрацювання сполучуваності – важливий аспект навчання лексики, який підводить інокомунікантів до оволодіння репродуктивними видами мовленнєвої діяльності.

У сучасній науці немає єдиного погляду щодо понять „компетентність” і „компетенція”. У статті не ставимо за мету розгляд цих понять, а послуговуємося визначенням, яке пропонує у своїй монографії Л. Овсієнко. Авторка тлумачить компетентність як результат навчальної діяльності особистості, здатність реалізувати набуті знання, уміння й навички в практичній діяльності та різних життєвих ситуаціях. Тобто це особистісна характеристика фахівця, який володіє низкою відповідних компетенцій (Овсієнко, 2017: 4).

Не потребує доказів думка, що лексичні одиниці є найважливішими в будь-якій комунікації. Усі лінгвістичні знання можуть використовуватися в комунікації тільки за допомогою лексики.

Уважаємо, що формування лексичної компетенції здобувачів-іноземців медичного профілю відбуватиметься на високому рівні, якщо на практичному рівні забезпечувати їх знаннями української лексики та вміннями використовувати її для елементарного повсякденного спілкування. Ефективність такого формування значною мірою зале-

жить також від емоційно-психологічного стану здобувача, його задоволення освітнім процесом та адаптацією й соціалізацією в культурному житті України.

Лексична професійно-комунікативна компетенція здобувача-іноземця медичного закладу вищої освіти є ключовою в професійно орієнтованому змістовому складнику системи навчання української мови як іноземної.

Студіювання наукової літератури дало змогу з’ясувати, що через свою багатогранність поняття „лексична компетенція” має багато тлумачень. Як зазначає С. Ніколаєва, лексична компетенція – складова частина лінгвістичної (мовної) і являє собою здатність особи до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, що базується на лексичній усвідомленості та теоретичних відомостях про систему певної мови (граматики, орфографії, фонетики і т.д.) (Ніколаєва, 2008: 15).

Лексична компетенція ґрунтується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань і лексичній усвідомленості (Методика навчання іноземних мов і культур, 2013: 215).

Лексична компетенція – знання і здатність використовувати мовний словниковий запас – складається з лексичних (стійкі вирази: розмовні формули; фразеологічні ідіоми; застигли, стійкі вирази, які вивчаються й уживаються як одне нерозривне ціле (неподільні); стійкі розмовні вирази, що складаються зі слів, які зазвичай уживаються разом; однослівні форми: члени з відкритих класів слів: іменник, дієслово, прикметник, прислівник; закриті лексичні ряди) та граматичних (кількісні займенники, вказівні займенники, особові займенники, питальні слова та відносні займенники, присвійні займенники, прийменники, допоміжні дієслова, сполучники, частки) елементів. (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, 2003: 166-167).

Отже, лексична компетенція, яка є складовою мовної компетентності, полягає в здатності розпізнавати й використовувати словниковий запас так, як це роблять носії мови; лексична компетенція передбачає наявність у здобувачів певного запасу слів, розуміння слова в усному та письмовому представленні, згадування його за потреби, уживання слова в правильному лексичному значенні у відповідних ситуаціях; лексична компетенція прогнозує розуміння здобувачем того, чи має слово позитивну чи негативну конотацію, розуміння, коли можна вжити його, а коли ні. Лексична компетенція – це здатність до адекватного використання лексем, доречне вживання

образних висловів, приказок, прислів'їв, фразеологічних зворотів.

Уважаємо, що запорукою успішного формування лексичної компетенції є спільна робота викладача й здобувачів. Постійне збільшення якісного й кількісного словникового запасу має стати метою кожного іноземного здобувача. У процесі вивчення української мови як іноземної викладач повинен зосередити увагу на різноманітних способах формування рецептивних (сприймання, розуміння, розпізнавання слів у тексті) та репродуктивних (використання слів у мовленні чи на письмі) лексичних навичок, що стануть основою для створення лексичних умінь (лексичної усвідомленості) інокомунікантів.

Загальновідомо, що володіння мовою можливе лише тоді, коли розвинуті лексичні навички, які є головним компонентом змісту навчання української мови як іноземної.

Лексична компетенція формується насамперед на основі словникової роботи на кожному практичному занятті. Завданнями такої роботи є збагачення словника здобувачів-іноземців новою лексикою, його активізація, уточнення значення окремих слів і словосполучень. Здійснення таких завдань на всіх курсах проводимо за тематичним принципом, що значно підвищує темпи засвоєння словника. Наприклад, на першому курсі спеціальності „Медицина” пропонуємо для вивчення такі теми: „Слова етикету”, „Люди й речі навколо нас”, „Частини тіла. Риси характеру”, „Моя сім'я. Рід діяльності”, „Місяці. Пори року”, „Погода. Явища природи”, „Продукти харчування”, „Мій робочий день”, „В аудиторії. В університеті” та ін. На другому курсі для цієї ж спеціальності подаємо лексичний матеріал з таких тем: „Біологія – наука про життя”, „Розділи біології”, „Зовнішній вигляд людини. Характер. Темперамент”, „Лікар. Суспільство. Держава” та ін.

З метою засвоєння й збагачення лексики української мови виконуємо різні вправи. Створюючи систему вправ для практичних занять, виходимо з того, що кожна вправа повинна бути спрямована на збагачення здобувачів-іноземців українською лексикою, на отримання певних навичок створення власної мовленнєвої діяльності. Прагнемо, щоб система вправ була оптимальна з позиції умов навчання, індивідуальних особливостей інокомунікантів і сприяла виробленню не тільки лексичної компетенції, а цілого комплексу мовленнєвих умінь і навичок. Тому серед завдань до вправ добираємо творчі, пошукові, за зразком, за інструкцією, завдання на переклад, редагування тощо.

До завдань найчастіше добираємо ілюстрації, які разом з вербальними засобами формують креолізований текст (полікодовий текст, зображально-вербальний комплекс, семіотично ускладнений текст), тобто це ілюстрований текст, у якому вербально подана інформація сполучається із зображенням; „вербальні й зображувальні компоненти утворюють візуальне, структурне, змістове й функційне ціле, яке забезпечує комплексний, прагматичний вплив на адресата” (Загнітко, 2006: 160).

Лексична робота з іноземними здобувачами на початковому періоді навчання розподіляється на кілька етапів, які тісно пов'язані між собою: 1) уведення й ознайомлення з лексичними одиницями – здобувачі усвідомлюють основні характеристики нової лексичної одиниці (форму, значення); 2) закріплення й активізація вивченого матеріалу – здобувачі усвідомлюють правила вживання нової лексичної одиниці; 3) відтворення вивченого, тобто відпрацювання сполучуваності – важливий аспект навчання лексики, який сприяє оволодінню здобувачами репродуктивними видами мовленнєвої діяльності.

Пропонуємо деякі із завдань до вправ.

Вправа 1. На малюнках зображено пори року, прочитайте їх назви. До кожної пори року з довідки доберіть прикметники, узгодивши їх з іменником у роді. Довідка: сонячний, холодний, ранній, жовтий, білий, сніговий, дощовий, теплий, зелений, морозний, квітучий, казковий, похмурий, ягідний, білосніжний, спекотний, посушливий, золотий, вологий, кольоровий.

Вправа 2. Назвіть, які предмети знаходяться у вашій аудиторії.

Вправа 3. Покласифікуйте предмети („Скажіть одним словом”): яблуко, груша, лимон, апельсин, абрикос, слива, виноград (фрукти); цибуля, перець, капуста, картопля, часник, помідор, огірок, морква, кабачок (овочі); професор, лікар, продавець, учитель, інженер, фармацевт (професії); Франція, Польща, Україна, Індія, Китай, Туреччина, Єгипет (країни).

Вправа 4. Серед слів знайдіть зайве й підкресліть його.

– Віторок, понеділок, середа, п'ятниця, весна, неділя, четвер, субота.

- Дощ, сніг, туман, літо, мороз, сонце.
- Тато, мама, сестра, брат, студент, бабуся, дідусь, дядько, тітка.
- Ананас, інжир, персик, буряк, лимон, лайм, банан, ківі.
- Баклажан, помідор, цукіні, кукурудза, картопля, яблуко.

Вправа 5. Розподіліть слова за тематичними групами.

Тематичні групи: назви дій, кухонне приладдя, назви предметів, страви.

1) Підручник, журнал, зошит, ручка, олівець, телефон, комп'ютер.

2) Читати, спати, йти, писати, їхати, варити, умиватися.

3) Ложка, ніж, виделка, горнятко, тарілка, склянка, чашка, чайник.

4) Вареники, борщ, млинці, голубці, суп, пампушки, каша, яєчня.

Вправа 6. Знайдіть українські відповідники до англійських слів.

Англійські слова: *egg, sugar, ham, carrot, question, register, answer, chalk, spoon, mark, break, fork.*

Українські слова: *яйце, журнал, морква, перець, цукор, оцінка, шинка, відповідь, питання, виделка, крейда, ложка.*

Вправа 7. Назвіть слова, які зображені на малюнках (за допомогою мультимедійної дошки на екрані показуємо різні предмети, явища природи, частини тіла тощо).

Робота над розвитком лексичної компетенції здобувачів-іноземців вимагає багато зусиль та творчого підходу. Поряд з традиційними завданнями застосовуємо також креативні, метою яких є розширення словникового запасу, усвідомлення семантичних зв'язків між окремими словами за рахунок словотворчих елементів, добору синонімів, антонімів, складання кросвордів.

Вправа 8. Доберіть до кожного слова синоніми.

Говорити, плакати, учитися; весело, гарно; актуальний, добрий.

Вправа 9. Доберіть до кожного слова антоніми.

Погано, смачно, білий, старий, важкий, корисний.

Пропонуємо завдання на заповнення пропусків у наукових текстах, текстах пісень, віршів, реклам. Така робота також сприяє розширенню лексичного запасу.

Вправа 10. Заповніть пропуски необхідними словами.

Назва біологія походить з грецької мови. Це наука про всі живі організми. Біологія вивчає, як живі ... ростуть, живляться, рухаються, а

*також розмножуються і розвиваються. Виділяють кілька розділів ... Ботаніка – наука про рослини. Зоологія – ... про тварин. Цитологія – наука про живі клітини, їх будову. Анатомія – ..., що вивчає органи Мікологія – наука про **Мікробіологія** – ... про мікроорганізми. На початку ХХ ст. виникла наука про неклітинні форми життя – **вірусологія**.*

З метою перевірки лексичних знань, умінь і навичок у практичній діяльності зі здобувачами-іноземцями застосовуємо тестові завдання. Наявність відповідей у тесті ставить здобувача в позицію вибору, регламентує варіанти міркувань, спрямовує думки, сприяє кращому розумінню слів, їх запам'ятовуванню й розрізненню.

1. Який етикетний вираз треба використати під час вибачення?

- А Доброї ночі
- Б Доброго ранку
- В На все добре
- Г Перепрошую

2. Як правильно висловити подяку?

- А Може бути
- Б Щиро вдячна (вдячний)
- В Не дуже дякую
- Г Вибачте мені

3. Який етикетний вираз треба використати під час прохання?

- А Доброї ночі
- Б Будь ласка
- В На все добре
- Г Доброго ранку

4. Для шанобливого звернення до пацієнта в Україні треба використати слово:

- А пан
- Б друг
- В товариш
- Г громадянин

5. Як правильно висловити згоду?

- А Щиро дякую
- Б Добре
- В Може бути
- Г На жаль, не зможу

Складником лексичної компетенції є фразеологізм як одиниця мови. Вивчення фразеологізмів розвиває пам'ять, творчі здібності, збагачує активну лексику, а також сприяє формуванню лексичної компетенції здобувачів-іноземців. На кожному практичному занятті пропонуємо інокомунікантам вивчити два фразеологічні звороти (*тримати язик за зубами; співати в один голос* тощо), з'ясуємо їх значення. Також використовуємо завдання на пошук іноземних еквівалентів до українських фразеологізмів (яблуко від яблуні

недалеко падає – like father like son; п'яний, як чіп – drunk as a boiled owl). Така робота є цікавою й плідною, оскільки не тільки допомагає точніше відчувати семантику фразеологічного звороту, його конотативну сферу, але й розширити асоціативне сприйняття стійких сполучень іноземної мови.

Загальновідомо, що вільне володіння здобувачами-іноземцями українською мовою залежить від багатьох чинників (уміння сприймати мовлення на слух, оперувати граматичним матеріалом, правильна вимова тощо), проте лексичний запас співрозмовника найчастіше відіграє вирішальну роль у процесі комунікації. Тому обов'язковою умовою вивчення української мови як іноземної є розширення мовного світогляду здобувачів шляхом ознайомлення їх з багатством лексичного складу мови, а формування й розвиток лексичної компетенції є одним з пріоритетних напрямків роботи у вищих медичних закладах освіти України.

Отже, формування лексичної компетенції студентів-іноземців – це комплексна, цікава й різнобічна робота. Уважаємо, що запропоновані форми

роботи з лексичним матеріалом забезпечать успішне формування лексичної компетенції здобувачів-іноземців медичного профілю.

Аналіз літературних джерел, власний педагогічний досвід свідчить, що проблема формування лексичної компетенції іноземних здобувачів у сучасних умовах є актуальною, складною й багатогранною. Вона потребує спеціально організованої системної діяльності викладача і здобувачів.

Висновки. Навчання лексики відіграє важливу роль у процесі навчання української мови як іноземної. Лексична правильність мовлення визначається сталістю лексичних вмінь та навичок. Лексичні навички розглядаємо як найважливіший і невід'ємний компонент змісту навчання іноземної мови, а їх формування саме і є метою навчання лексичного матеріалу.

Перспективою подальших досліджень вважаємо розробку навчальних матеріалів для формування лексичної компетенції здобувачів-іноземців медичного профілю на всіх етапах їхнього навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Загнітко А. П. Лінгвістика тексту : теорія і практика : науково-навчальний посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Є. та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. Київ : Ленвіт, 2008. 285 с.
5. Овсієнко Л. Теоретичні основи навчання лінгвістики тексту студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2017. 354 с.

REFERENCES

1. Zahalnoievropejski rekomendatsii z movnoi osvity : vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [European recommendations on language education: study, teaching, evaluation]. Kyiv : Lenvit, 2003. 273 p. [in Ukrainian].
2. Zahnitko A. P. Lihvistyka tekstu : teoriia i praktyka : naukovo-navchalnyi posibnyk [Linguistics of the text: theory and practice: scientific and educational manual]. Donetsk : DonNU, 2006. 289 p. [in Ukrainian].
3. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lihvistychnykh universytetiv / Bihych O.B., Borysko N.F., Boretska H.Ie. ta in./ za zah. red. S.Iu. Nikolaievoi [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]. Kyiv : Lenvit, 2013. 590 p. [in Ukrainian].
4. Nikolaieva S.Iu. Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov (skhemy i tablytsi): Navchalnyi posibnyk [Basics of modern methods of teaching foreign languages (schemes and tables): Study guide]. Kyiv : Lenvit, 2008. 285 p. [in Ukrainian].
5. Ovsiienko L. Teoretychni osnovy navchannia lihvistyky tekstu studentiv filolohichnykh spetsialnostei na zasadakh kompetentnisnogo pidkhotu : monohrafiia [Theoretical foundations of teaching the linguistics of the text of students of philological specialties on the basis of the competence approach: monograph]. Kyiv : Interservis, 2017. 354 p. [in Ukrainian].